

Nobeldwarsstraat

In het recente verleden streden de eigenaren van nieuwbouwwoningen aan de beoogde Mgr. Lagerweijhof voor de sjieker klinkende straatnaam Mariaplaats. Ontevredenheid over de naam van de eigen straat is niets nieuws. Met name in de periode 1860-1950 werden B. en W. bestookt met verzoeken om wijziging van een straatnaam. Meestal vormden de negatieve associaties die de naam oproep de reden van zo'n verzoek. Zeldzaam zijn de verzoeken om naamsverandering vanwege de slechte reputatie van een straat.¹

ERIK TIGELAAR

*De Nobeldwarsstraat omstreeks 1955
Foto: G.J.C.A. Smilda;
Collectie beeldmateriaal
Het Utrechts Archief*

De noordelijke helft van deze straat bestond reeds in 1346 en heette toen Zuutstrate. Deze naam dankte zij aan het feit dat zij was aangelegd op het zuidelijke deel van het terrein dat Sint-Janskamp werd genoemd. Globaal genomen besloeg de Sint-Janskamp het gebied aan weerszijden van deze Zuutstrate en de huidige Lange Jufferstraat. Ook in het resterende deel van de 14e eeuw was Zuytstrate de meest gangbare naam. Voor 1400 bouwden de Cellebroeders, in de Middeleeuwen ook Lollaerts genoemd, ten wes-

ten van deze straat een klooster. Daarom kreeg de straat de naam Lollaertstrate, die we voor het eerst tegenkomen in een akte uit 1399. In de eerste helft van de 15e eeuw wordt de straat vermeld als Lollaert(s)strate en Lollertstræet, in de tweede helft van de 15e eeuw en in de 16e eeuw vinden we de variant Lollerstraat. Weer een eeuw later is de naam verder verbasterd tot Lollestraat. Deze naam is lange tijd aan de straat verbonden gebleven. In het begin van de 17e eeuw komt zij ook een enkele keer voor als Lollebroedersstraat.

De zuidelijke helft van de huidige Nobeldwarsstraat had in de eer-

ste helft van de 19e eeuw de naams Achter de Wal. Sinds 1850 werd dit straatgedeelte eveneens Lollestraat genoemd.

Omstreeks 1875 is de straatnaam Lollestraat veranderd in Cellebroeder(s)straat. In 1912 verzochten eigenaars en bewoners van woningen in de straat de naam te wijzigen in Hiëronymusstraat, Nobeldwarsstraat of Regoutstraat. Als reden voerden ze aan dat 'de personen welke sedert tal van jaren in genoemde straat huizen van ontucht exploiteerden, deze hebben verlaten, zoodat de straat geheel en al van dit ergerisgevend bedrijf gezuiverd is; dat echter de slechte reputatie dezer straat zooals te voorzien is, nog lang zal blijven bestaan en de naam der straat nog vele personen met kwade bedoelingen, vooral buiten de stad, zal blijven lokken; dat voorts op den naam Cellebroedersstraat vanouds een odium ligt... dat er nog lang op kan blijven rusten, indien deze naam blijft voortbestaan'. Desgevraagd adviseerde gemeentearchivaris Muller B&W de naam van deze dwarsstraat van de Nobelstraat te wijzigen in Nobeldwarsstraat, hoewel hij van mening was dat 'de naam Cellebroedersstraat, die de herinnering aan eene bepaalde soort van Utrechtsche liefdadigheid levendig houdt, behoort te blijven bestaan en ook niemand aanstoot geven kan, al hebben toevallig in deze buurt later personen van minder liefdadig gedrag zich gevestigd'. Maar van de drie voorgestelde straatnamen was de benaming Nobeldwarsstraat naar zijn mening het minst bezwaarlijk, hoewel hij de naam nietszeggend achtte. Hierop hebben B&W de Cellebroedersstraat omgedoopt tot Nobeldwarsstraat.

Erik Tigelaar is Unitleider Beeldmateriaal en Bibliotheek bij Het Utrechts Archief.

Noot

1. Dit artikel is gebaseerd op het in wording zijnde straatnamenboek voor Utrecht dat naar verwachting zal verschijnen in 2005.